

Natur og vandmiljø

Case: Grødeskæringsprojekt i Assens Kommune

Assens Kommune forsøger at komme pindsvineknop til livs med en ny metode til grønnskæring.

Case

Antal sidebesøg: 0

Pincetmetoden går specifikt efter at fjerne vandløbets probleplanter

I Assens Kommune afprøves lige nu et alternativ til grønnskæring: Pincetmetoden. Metoden viser lovende effekt på reduktionen af pindsvineknop, en plante der kan have negativ betydning for vandløbets vandføringsevne.

Alle vandløb skal jævnligt vedligeholdes for at sikre vandafledningen og gode levevilkår for planter og dyr. I et forsøg med grønnskæring i små vandløb (løbende fra 2019 – 2022) i Assens Kommune skaffes der databaseret viden om grønnskæringsmetoders virkning på både evnen til at lede vand bort og miljøtilstanden i små vandløb (Aarhus Universitet Ecoscience, 2022).

De små vandløb udgør cirka 75 procent af alle danske vandløb, og grønnskæring i disse spiller en meget vigtig rolle for både afvanding af landbrugsarealer og for vandløbenes økologiske tilstand (Assens Kommune, 2022) – især nu hvor vi ser ind i en fremtid med øget nedbørsmængde.

Hvad er pindsvineknop?

Pindsvineknop er en vandlevende plante, der findes i mange danske vandløb. Den har brede og stive stængler og blade, og det gør planten god til at bremse vandstrømmen i vandløbet. Det kan være med til at øge vandstanden i vandløbet og føre til problemer med vandløbets vandføringsevne, og dermed resultere i dårlig afvanding på marker og andre vandløbsnære arealer.

Pindsvineknop (*Sparganium emersum*). Planten, der er i familie med dunhammeren, vokser i de lavbundede områder af vandløbet. Dens stængler og blade er stive og kan yde stor modstand mod vandets strømning. Foto: SEGES Innovation.

Den gængse metode til at fjerne vandløbets planter, er den almindelige grødeskæring to gange årligt normalt omkring slut juni til slut juli og igen i september/oktober (antallet af grødeskæringer afhænger af bestemmelserne i de enkelte vandløbs regulativer), hvor alle planter i vandløbets strømrende beskæres for at tynde ud i grøden, så vandføringsevnen opretholdes.

Men selvom metoden er nem, hurtig og velkendt, er den dog ikke effektiv til varig reduktion af pindsvineknop, da de skyder hurtigt igen fra roden og giver en uændret situation næste år. Derfor gavner den gængse grødeskæringsmetode hverken afvandingssevnen eller miljøet på længere sigt.

Pincetmetode

Som en del af et større fireårigt projekt med Assens Kommune, Aarhus Universitet, Orbicon og HedeDanmark, bliver der i Assens Kommune afprøvet, om pincetmetoden kan løse problemet (Aarhus Universitet DCE, 2022). Metoden benytter sig af at plukke specifikke planter (sumpplanter med stive stængler og blade) i vandløbet og trække dem op med rødderne, så de ikke kan etablere sig igen. Det sker vha. en gravko, der har en speciel form for gribeklo påmonteret.

Gribekloen griber med et sæt vandrette metalstænger, der kan variere i længden. Korte metalstænger vil gøre det muligt at arbejde i smalle vandløb og være meget præcis og selektiv i grødefjernelsen, men det vil også øge arbejdstiden.

Når rødderne fjernes fra vandløbsbunden, fjernes der i samme omgang også en mængde slam og aflejret sand og sediment, hvilket har en positiv sideeffekt på vandmiljøet.

Pincetmetoden udføres ved hjælp af en speciel gribeklo på gravemaskinen. Gribekloen klemmer om den specifikke plante, i dette tilfælde pindsvineknoppen, og trækker den op med rødder. Foto: SEGES Innovation.

Når pindsvineknoppen trækkes op med rødderne, har de ikke mulighed for at genetablere sig, og det letter det fremtidige arbejde med grødeskæring i vandløbet. Foto: SEGES Innovation.

Pincetmetoden trækker planten op med rødder i stedet for blot at beskære planten. Når pindsvineknoppen ikke kan skyde igen fra rødderne, går der længere tid før de etablerer sig i vandløbet igen. Der vil gå 3-4 år, før de begynder at udgøre et problem igen, og pincetmetoden kan derfor på sigt reducere arbejdsmængden i de årlige grødeskæringer.

Metoden er dog væsentlig dyrere at udføre første gang, hvor fjernelse skal være omhyggelig og tager lang tid; den første gang kan være over dobbelt så dyr som en almindelig grødeskæring, vurderer HedeDanmark. Over en længere periode kan pincetmetoden dog vise sig at være mere omkostningseffektiv, efterhånden som vedligeholdelsen bliver mindre omfattende.

Hvornår har pincetmetoden størst effekt?

Pincetmetoden har størst effekt midt på sommeren, da pindsvineknoppen her er stor nok til, at maskinen kan tage fat om stænglerne, og samtidig har planten ikke nået at sætte frø. Udførelsen om sommeren kan dog også give problemer med at trække rødderne op, da bunden i de små vandløb i morænelersoplande kan have tendens til at tørre ud midt på sommeren; pindsvineknoppens rødder er bedre forankret i en tør jord frem for en våd og blød vandløbsbund.

Pindsvineknoppen vokser generelt gerne nedsænket i vand, men den er hårdfør og kan også sagtens overleve på en vandløbsbund, der i en periode tørrer ud.

Her kan det anes, at der går et vandløb lige frem i midten af billedet. Vandløbet er vokset meget til i pindsvineknop, og samtidig tørrede vandløbet ud denne sommer. Det gør det svært at hive planterne op med rødderne – det ses på de forreste planter, der i stedet er blevet revet over. Foto: SEGES Innovation.

En vandløbsbund der er tørret ud, gør det nemt for pindsvineknoppen at forankre sig godt i jorden med sine rødder, frem for i en bund der har en våd og blød jord. Foto: SEGES Innovation.

Med pincetmetoden kan det vælges at lade enkelt pindsvineknopper stå tilbage. Dette kan ofte være fordelagtig for livet i vandløbet, da planterne er med til at få vandet til at bugte sig og skabe et uensartet bundmiljø og få små slyngninger på vandløbet.

Metoden lader desuden andre vandplanter stå tilbage. Vandplanter der lader sig udkonkurrere af pindsvineknoppen får mulighed for at brede sig mere. Dette vil ofte være "bløde" vandplanter, der bøjer sig for vandstrømmen, og ikke er et problem for vandløbets vandføringsevne, og samtidig er til gavn for fisk og smådyr i vandet.

Her ses en tydelig forskel på vandløbet før og efter pindsvineknopperne er blevet reduceret med pincetmetoden. Foto: SEGES Innovation.

Et vandløb der fik fjernet pindsvineknop for et år siden. Nogle pindsvineknopper er blevet tilbage, og disse hjælper på at danne lidt bugtninger og uensartethed i vandløbet, hvilket har en positiv effekt på livet i vandløbet. Foto: SEGES Innovation.

Projektet i Assens Kommune med pincetmetoden afsluttes med udgangen af 2022. Herefter vil der ske en opsamling og evaluering af projektet, hvordan grødeskæring påvirker vandføringsevnen og den økologiske tilstand i mindre vandløb – herunder tidspunktet for grødeskæringen.

Referencer

Assens Kommune, 2022: [Evidensbaseret og omkostningseffektiv grødeskæring i små danske vandløb](#) (Artikel besøgt november 2022)

Aarhus Universitet Ecoscience, 2022: [Evidensbaseret og omkostningseffektiv grødeskæring i små danske vandløb](#) (Artikel besøgt november 2022)

Aarhus Universitet DCE, 2022: [Assens bliver hele landets laboratorium for grødeskæring](#) (Artikel besøgt november 2022)

Emneord

Klima

Nedbør

Vandløb

Publiceret: 08. november 2022

Opdateret: 08. november 2022

Vil du vide mere?

Helle Møller Holm

Konsulent Grundvand

SEGES

hmhm@seges.dk

+45 2344 7170

Ditte Olsen

Konsulent

SEGES

deon@seges.dk

+45 2476 7320

Rikke Krogshave Laursen

Afdelingsleder

SEGES

rila@seges.dk

+45 3030 2682

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S   Tlf.   8740 5000
Agro Food Park 15   Fax.   8740 5010
8200 Aarhus N   Email   info@seges.dk

